

Dosarul nr. 3ra-717/23
2-22007169-01-3ra-30062023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (jud.: V. Ciumac)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: G. Mîra, I. Dutca, D. Băbălău)

ÎNCHEIERE

17 aprilie 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Completul de judecată, în componență:

Președinte, judecător

Judecători

Stela Procopciuc

Diana Stănilă

Ion Malanciuc

examinând admisibilitatea recursului declarat de către avocata Doina Ioana Străisteanu în interesele recurenteii Iana Bețivu

în cauza de contencios administrativ depusă de Bețivu Iana împotriva Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității, terț Biroul Național al Asiguratorilor Auto privind contestarea actului administrativ și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 21 martie 2023, prin care s-a casat hotărârea Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani din 06 iulie 2022 și s-a declarat inadmisibilă acțiunea,

c o n s t a t ă :

La 19 ianuarie 2022, avocata Doina Ioana Străisteanu acționând în interesele reclamantei Iana Bețivu a depus acțiune în instanța de judecată de contencios administrativ împotriva Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității, terț Biroul Național al Asiguratorilor Auto privind contestarea actului administrativ și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivare, a susținut că nu este de acord cu decizia nr. 210/21 din 01.12.2021 emisă de Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității și refuzul acestuia de a satisface cererea prealabilă expusă în răspunsul nr. 03/30 din 06.01.2022.

Reclamanta menționează că, a sesizat Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității după competență prin plângere în temeiul art.12-13 din Legea nr.121/2012 privind asigurarea egalității, prezentând documente în susținerea faptelor invocate, inclusiv și la solicitarea pârâtului.

La această plângere, reclamanta a primit Decizia nr. 210/21 datată cu 01.12.2021. Cererea prealabilă a fost expediată la 28.12.2021. Răspunsul pârâtului a fost recepționat la 11.01.2022, refuzând cererea neîntemeiat.

Așadar, reclamanta sesizează instanța contenciosului administrativ ca persoană a cărui drept la protecție împotriva discriminării, în special la protecție împotriva

hărțuirii care este cea mai nocivă formă a discriminării, a fost încălcat prin actul administrativ contestat.

Cu referire la procedura prealabilă, reclamantul menționează că s-a adresat către pârât, în competența căruia intră examinarea și aprobarea unor astfel de cereri potrivit art. 12, 13, 15 din Legea nr. 121/2012 privind asigurarea egalității, depunând toate documentele și înscrisurile în susținerea acțiunii.

Cu referire la ilegalitatea decizie nr.210/21 din 01.12.2021, reclamanta menționează că solicită recunoașterea actului administrativ al pârâtului, Decizia nr.210/21 din 01.12.2022, ca fiind ilegală, din motiv că este rezultatul unor încălcări grave de procedură comise la examinarea plângerii reclamantei și pentru încălcarea dreptului reclamantei la un remediu efectiv împotriva discriminării în forma hărțuirii la locul de muncă.

Reclamantul notează faptul că pârâtul refuză examinarea cererilor prealabile și își neagă competența în examinarea acestora, contrar pct. 65 din Regulamentul Consiliului aprobat prin Legea nr. 298/2012 (în continuare Regulament) și art. 19 și 162 din Cod Administrativ.

Mai mult, din dispozitivul deciziei reiese că pârâtul a încălcat prevederile art.120 alin.1 lit. h) și art.124 Cod Administrativ prin indicarea intenționat greșită informația despre calea de atac al actului său administrativ.

Pârâtul neagă că procedura prealabilă este obligatorie indicând părțile pe caz să conteste decizia sa direct în instanța de judecată. O astfel de abordare, vădit ilegală, din partea unei instituții naționale de promovare și apărarea drepturilor omului, subminează încrederea populației și credibilitatea instituției.

Din conținutul Deciziei din 01.12.2021 emisă la plângerea dnei Iana Bețivu, reclamanta menționează că a constatat și alte grave încălcări de procedură care duc la nulitatea actului administrativ contestat.

În special se referă la încălcarea termenilor de examinare a plângerii pct. 51 din Regulament și a termenilor de comunicare a actelor de procedură pct. 49 și pct. 66 din Regulament.

Reclamantul menționează că examinarea plângerii a fost formală, după cum reiese și din conținutul actului administrativ contestat, și tardivă.

Contrar pct. 49 din Regulamentul Consiliului, membrul raportor desemnat Andrei Brighidin (nota de desemnare a membrului raportor din 03.09.21 anexată la plângerea primită de Consiliu) nu a examinat plângerea depusă de dna Iana Bețivu în 15 zile după cum cere pct. 49 din Regulament.

La materialele dosarului administrativ există demersul dlui A. Brighidin datat cu 20 septembrie 2021 în care dânsul solicită prelungirea termenului de examinare a plângerii de la 15 la 45 de zile invocând că „... la data de 23 septembrie 2021 am solicitat reclamantei completarea plângerii ...” Așadar, la ziua de 20 septembrie 2021 reclamanta încă nu fusese informată despre necesitatea de a completa plângerea ei, 17 zile Consiliul nu a examinat deloc plângerea depusă, deși pentru asta Legea nr. 121/2012 privind asigurarea egalității oferă 15 zile.

Prelungirea termenului s-a cerut nu pentru a o examina, ci pentru a târăgăna examinarea. Mai mult, nici în următoarele 45 de zile nu s-au întreprins acțiuni ce nu suferă amânare pe caz, și anume solicitarea informației de la reclamat. Tergiversarea a durat și după recepționarea informațiilor de la reclamat căci ședința de audieri este

numită la o distanță de 30 de zile de la recepționarea tuturor informațiilor pe caz de la ambele părți.

Cu toate aceste tergiversări nejustificate, datorate inacțiunilor pe caz a membrului raportor Andrei Brighidin, contrar pct. 66 din Regulamentul, și decizia propriu-zis a fost comunicată tardiv, peste termenul de 10 zile oferit prin lege. 3 Reclamantul notează că plângerea a fost examinată de o persoană neîmputernicită, un aparent conflictul de competență nu a fost comunicat părților.

Se referă la faptul că plângerea reclamantei a fost examinată de un alt membru al Consiliului decât cel legal desemnat - Andrei Brighidin, care dispăre din materialele dosarului, și nu a participat la examinarea cauzei propriu-zise, contrar prevederilor pct. 49-52 din Regulament.

Retragerea dosarului/plângerii din gestiunea unui membru raportor desemnat către altul nu este prevăzută și respectiv nu este permisă de Regulamentul Consiliului. În materialele dosarului lipsește orice document care ar justifica absența membrului-raportor de la examinarea plângerii repartizată lui spre examinare conform competenței.

Contrar procedurii și la o dată necunoscută, A. Brighidin este înlocuit de I. Feldman în calitate de membru raportor. Pct. 49-52 din Regulamentul Consiliului oferă doar 3 zile de la data primirii plângerii spre examinare pentru a declara orice conflict de interese.

Aceasta este unica procedură reglementată de lege care oferă posibilitatea de înlocuire a membrului raportor desemnat cu altul.

Respectiv, decizia contestată este produsul unui viciu fundamental de procedură care nu poate fi înlăturat și este lovită de nulitate.

Decizia contestată este copy-paste a Raportului pe caz datat cu 18.11.2021 care nu reflectă deloc poziția reclamantei și respectiv decizia contestată ignoră probele și argumentele reclamantei, în special expunerile de la ședința de audieri.

Reiese că actul administrativ contestat îi încalcă reclamantei dreptul la un proces echitabil și acces la un remediu efectiv împotriva discriminării, încălcarea principiilor de examinare a plângerii expuse în pct. 53 din Regulamentul Consiliului și la un formalism excesiv. Nu e de mirare, având în vedere că din start plângerea nu a fost examinată, iar termenul s-a prelungit formal.

Reclamanta indică că potrivit pct. 60 din Regulament, legea îi oferă dreptul să completeze materialele dosarului, plângerea depusă inițial, la orice etapă a examinării cauzei.

Reclamanta și-a expus poziția finală pe marginea plângerii în pledoarii, explicând în ce constă comportamentul nedorit, ca element al hărțuirii, anexând probe iar în decizia emisă acest lucru nu este reflectat în niciun fel.

Asta denotă faptul că Raportul datat cu 18.11.21 este de fapt actul decisiv pe caz, asupra căruia s-a votat formal iar materialele dosarului nu au fost studiate nici de membrul raportor A. Brighidin nici de ceilalți membri care au votat această decizie.

Reclamanta a susținut că, că la ziua de 20.12.21 când a studiat materialele dosarului, ea a observat numerotarea eronată și duplicitară a documentelor în dosar (mai multe documente diferite au același număr de pagină), lipsesc cererea/declarația motivată de abținere de la examinarea membrului raportor A. Brighidin sau oricare explicație logică și legală de excludere a membrului raportor de la examinarea plângerii repartizate lui după competență, lipsește decizia de transmitere a dosarului spre

repartizare altui raportor conform procedurii din Regulament cu indicarea temeiului legal pentru o astfel de repartizare, lipsește raportul pe caz după ședința de audieri, lipsește procesul-verbal al ședinței de audieri și a ședinței de deliberare cu documentarea prezenței membrilor care au participat la votarea actului administrativ contestat.

Dat fiind faptul că pârâtul nu a examinat în fond plângerea depusă, nu a dat apreciere probelor depuse de reclamantă, reclamanta solicită odată cu anularea actului administrativ contestat să admită și cerința privind recunoașterea hărțuirii la locul de muncă pe criteriul opiniei profesionale a reclamantei.

În acest sens, reclamanta susține că raportul de muncă dintre Iana Bețivu și Biroul Național al Asigurătorilor de Autovehicule a încetat la 04.09.2020 prin semnarea Acordului părților în condițiile art. 81 din Codul muncii urmare a concilierii intereselor divergente ale părților în corespundere cu prevederile art. 350 lit. a) din Codul muncii. După cum afirmă și partea opusă, acordul dat a fost semnat de ambele părți benevol.

Reclamantul menționează că a ridicat 5 salarii cu titlu de compensație pentru eliberarea sa din funcție. Aceste fapte nu le contestă nici una din părți.

În continuare menționează în ce au constat „interesele divergente ale părților” în acest caz, fapte ce au adus părțile la semnarea Acordului în condițiile art. 82 din Codul muncii cu indicarea motivului prevăzut la art. 350 lit. a) din Codul muncii.

Din punct de vedere al reclamantei, hărțuirea ei la locul de muncă a fost bazată pe opinia exprimată în Raportul de audit intern pe 2019 (pag. 14-16, Constatărea 7) și menținută în continuare de atunci. Și anume în perioada anilor precedenți, supuși auditului nu s-a asigurat evidența și monitorizarea recuperării mijloacelor financiare din acțiunile de regres și nu s-a efectuat recuperarea despăgubirilor în ordine de regres a despăgubirilor de asigurare achitate și a cheltuielilor aferente.

Reclamanta a indicat că lipsește în sistemul informațional 1C o evidență comprehensivă și centralizată a dosarelor de daune „Polița RCA” astfel încât suma creanțelor nereflectate constituie 2845,3 mii lei. Aceste resurse financiare formează Fondul de Protecție a Victimelor Străzii, gestionat de Birou, și este unicul Fond din țară care acoperă daunele cauzate în accident victimelor și bunurilor când vinovatul nu a respectat obligația de asigurare obligatorie civilă auto internă sau autovehiculul a fost obținut pe cale ilicită.

Reieșind din rapoartele de activitate publicate de Biroul Național al Asigurătorilor de Autovehicule pe anii 2017 și 2018, rezultă că organizația în anii precedenți a activat defectuos, ceea ce a permis fraudarea în proporții deosebit de mari a fondurilor gestionate de acesta, printre care și resursele din Fondul de Compensare a dosarelor „Carte Verde”.

Mass-media a reflectat detaliat atât scandalul fraudelor cât și riscul apărut de a fi exclusă Republica Moldova din sistemul asigurărilor „Carta Verde”.

Acest lucru a fost posibil conform datelor din aceste două rapoarte publice, printre altele, prin neasigurarea evidenței contabile centralizate și comprehensive a dosarelor de daune „Carte Verde” și Fondul de Protecție a Victimelor Străzii fapt ce a dus la multiple litigii în instanțele naționale și sechestre aplicate pe conturile bancare a organizației. Activitatea defectă a Biroului a dus la implicarea Guvernului Republicii Moldova în anul 2019 în monitorizarea îndeaproape a activității Biroului, care se referă la decizia Adunării Generale a Consiliului Birourilor Sistemului Internațional de Asigurare „Carte Verde” cu privire la procedura de monitorizare strictă cu obligarea

Biroul Național al Asigurătorilor de Autovehicule să prezinte regulat executarea Planului de Acțiuni în redresarea situației (fiind formulate și recomandări, cerințe etc. către Biroul Național al Asigurătorilor de Autovehicule).

Stabilirea unui control intern complet și adecvat al structurilor (audit intern) a fost o cerință înaintată de Adunarea Generală a Consiliului Birourilor Sistemului Internațional de Asigurare „Carte Verde” care la 08 iunie 2017 a decis prorogarea procedurii de monitorizare strictă și continuarea prezentării Planului de Acțiuni de către Biroul Național al Asigurătorilor de Autovehicule.

Din conținutul Raportului de activitate pe anul 2017, aflăm că această cerință Biroul Național al Asigurătorilor de Autovehicule a executat, introducând funcția de audit intern prin decizia Consiliului de Administrare din 05.12.2016.

Conform organigramei prezentate și aprobate, funcția de audit intern este supusă ierarhic Consiliului de Administrare.

Bețivu Iana este prima persoană angajată în această funcție la 21.03.2019, funcția fiind vacantă până atunci.

Raportul anual al activității de audit intern pe anul 2019 și Planul activității de audit intern pe 2020, Raportul misiunii de audit intern pe 2019 și Planul de acțiuni pentru implementarea recomandărilor auditului intern au fost respinse fără examinarea acestora de către Adunarea Generală a membrilor BNAA.

Așadar, interesele divergente ale părților, explicate mai sus, au servit drept temei pentru inițierea procedurii de reziliere a contractului individual de muncă cu dna Bețivu. Este o practică, cu regret, des întâlnită când discriminarea salariatului la locul de muncă este „coafată” / „camuflată” într-o procedură standard de reziliere a raportului de muncă. Acest caz nu este o excepție.

Reclamanta insistă că sub termenul interese divergente ale părților” este situația de hărțuire a ei din motivul opiniei profesionale exprimate într-un document oficial care obligă reclamatul la adoptarea unor măsuri.

BNAA insistă că nu întreprins nici o acțiune contrară art. 7 din Legea nr. 121/2012 privind asigurarea egalității care la alin. (1) indică „Se interzice orice deosebire, excludere, restricție sau preferință pe baza criteriilor stabilite de prezenta lege, care au drept efect limitarea sau subminarea egalității de șanse sau tratament la angajare sau concediere, în activitatea nemijlocită și în formarea profesională... „iar la alin. (2) califică ca fiind „discriminatorii următoarele acțiuni ale angajatorului:... f) hărțuirea;”.

Din conținutul art. 2 din Lege înțelegem că hărțuirea este „orice comportament nedorit care conduce la crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator, având drept scop sau efect lezarea demnității unei persoane pe baza criteriilor stipulate de prezenta lege”.

Legea recunoaște apriori hărțuirea ca fiind acțiune discriminatorie al angajatorului față de salariat.

Hărțuirea dnei Bețivu Iana de către BNAA constă în următoarele: Comportament nedorit care a dus la crearea atmosferei ostile și umilitoare de muncă, prin:

Adoptarea deciziei de reducere anume a funcției ocupate de ea (deși sânt funcții mai puțin utile care au fost păstrate) după prezentarea Raportului misiunii de audit intern;

- Revocarea deciziei de reducerea funcției ocupate fără motivare;

- Crearea unui climat psihologic nesănătos pentru exercitarea funcției anume după prezentarea Raportului de audit intern pe 2019, insistându-se să depună cerere de demisie;

- Respingerea Raportului de audit intern pe 2019, Raportul misiunii de audit intern, Planul de acțiuni pentru implementarea recomandărilor auditului intern fără a fi supuse examinării contrar legislației în vigoare și contrar intereselor beneficiarilor Fondurilor gestionate de BNAA de fapt;

- Observații făcute în public dnei Bețivu Iana și adoptarea unui comportament ostil față de dna Bețivu, motivând alți angajați să manifeste același comportament, fiindu-i prejudiciată autoritatea și reputația, a se vedea explicațiile suplimentare a petiționarei aici anexate;

- Lipsa comunicării între auditor și director executiv, membri ai Consiliului de Administrație BNAA, în suplimentul din 01.10.2021 la pct. 5, 6 sânt indicate faptele cu trimitere la înscrisuri;

- „Acțiuni de intimidare și constrângere pentru a depune cerere de demisie, în suplimentul din 01.10.2021 la pct. 7 sânt indicate faptele cu trimitere la înscrisuri. Reclamantul menționează că nedorința organelor de conducere ale BNAA de a conlucra cu reclamanta întru executarea recomandărilor expuse în Raportul misiunii de audit intern și înrăutățirea climatului psihologic în colectiv față de ea ca urmare a acestor acțiuni, au făcut imposibilă continuarea relației de muncă forțând reclamanta să accepte plecarea din funcție.

Comportamentul nedorit al reclamatului a fost bazat exclusiv pe opinia profesională expusă în Raportul misiunii de audit intern. Nu există și nu a fost prezentat de BNAA nici un motiv plauzibil pentru a decide reducerea funcției ocupate de dna Bețivu Iana și pentru rezilierea contractului individual de muncă.

Faptele expuse mai sus de fapt denotă că dna Bețivu Iana a fost ținta acțiunilor BNAA nu funcția ocupată de ea.

BNAA în continuare are această funcție în statele de personal, aceasta fiind o cerință obligatorie înaintată de Consiliul Birourilor. Dna Bețivu Iana a devenit „nedorită” și incomodă pentru reclamat datorită opiniei expuse în concluziile raportului, ceea ce a devenit evident după prezentarea raportului către conducere.

Opinia expusă în Raportul misiunii de audit intern nu este nicicum un dezacord dintre părți, este opinia profesională a reclamantei bazată pe substrat factologic suficient și întemeiată pe concluziile produse ca urmare a activității desfășurate. Mai mult, știind că BNAA are, din trecutul recent, o reputație pătată vis-avis de gestionarea eficientă și corectă a mijloacelor financiare, reclamanta prin opinia expusă în documentul oficial a tins la îmbunătățirea capacității instituționale, eliminarea lacunelor depistate și evitarea consecințelor negative pentru activitatea și reputația BNAA.

Opinie care, cu regret, a motivat reclamatul să o elimine din funcția ocupată. Reclamantul menționează că, comportamentul nedorit al BNAA și bazat exclusiv pe opinia profesională expusă de dna Bețivu, a avut drept efect lezarea onoarei și demnității reclamantei.

Dna Bețivu este auditor intern certificat care anterior a activat în calitate de auditor intern/auditor, spre exemplu la Comisia Națională a Pieții Financiare și Curtea de Conturi a RM, și în prezent continuă să activeze în calitate de auditor intern. Are o experiență de 20 de ani în domeniu și o reputație ireproșabilă.

Comportamentul reclamatului i-a fost nedorit dnei Iana Bețivu, și ea a atenționat asupra acestui lucru nu o singură dată.

Reclamanta are la întreținere doi copii minori și susține că este absurdă afirmația reclamatului că pe timp de pandemie și multiple crize economice declanșate în lume și în economia R. Moldova, rezilierea raportului de muncă a fost amiabilă și dorită de reclamantă.

Reclamantul concluzionează că BNAA: - nu a negat că a avut un comportament nedorit care a dus la crearea unei atmosfere ostile și umilitoare de muncă pentru dna Bețivu Iana; - nu a oferit o motivare plauzibilă pentru decizia luată de a reduce anume funcția reclamantei, nu a oferit o motivare plauzibilă pentru decizia de revocare a deciziei de reducere a funcției reclamantei deși deține note informative pe acest subiect, menționate în procesul-verbal nr. 7 din 12 mai 2021; - nu a explicat legalitatea existenței a două ordine cu conținut complet diferit prin care se panifica concedierea dnei Bețivu Iana din funcția de auditor intern (prin reducere și apoi prin acordul părților), de ce ai vrea să scapi de un profesionist care își îndeplinești conștiincios munca?!; - nu a explicat de ce a lăsat fără examinare Raportul misiunii de audit intern și celelalte acte necesare pentru buna gestionare a organizației și pentru activitatea auditului intern pe anul 2020; - nu a explicat de ce comunicarea cu dna Bețivu Iana a devenit defectă, axată doar pe eliberarea ei din funcție, anume după prezentarea constatărilor și recomandărilor auditului intern.

Cu alte cuvinte, reclamatul nu a găsit necesar să-și explice acțiunile, ascunde informația din spatele deciziilor adoptate privind reclamanta, insistând doar pe faptul că prin Acordul părților din 04.09.2020, au fost soluționate anticipat eventualele pretenții ale reclamantei față de BNAA, prin conciliere, și asta ar lipsi-o de temei pentru a pretinde discriminare.

Acordul reflectă poziția părților ce derivă din executarea contractului individual de muncă nr. 13 din 21.03.2019 semnat de părți, și atât timp cât în Acord nu se menționează despre hărțuirea față de reclamantă, reiese că acest aspect nu a fost negociat și soluționat, iar acele 5 salarii achitate, este un drept al salariatului, fapt confirmat și în Decizia din 04.09.2020, pct. 3.

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 06 iulie 2022, s-a admis parțial acțiunea în contencios administrativ depusă de Iana Bețivu împotriva Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității, terț Biroul Național al Asiguratorilor Auto privind contestarea actului administrativ și compensarea cheltuielilor de judecată.

S-a anulat Decizia Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității din 01 decembrie 2021 cauza nr.210/21, ca ilegală.

În rest pretențiile părții reclamante din cererea de chemare în judecată, s-au respins, ca neîntemeiate.

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la 01 august 2022, Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității a declarat apel împotriva hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 06 iulie 2022, care a fost suplimentat la 30 ianuarie 2023, prin care a solicitat casarea hotărârii și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii depuse de Iana Bețivu.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 21 martie 2023, s-a casat hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 06 iulie 2022 și s-a emis o decizie nouă prin care acțiunea în contencios administrativ depusă de Iana Bețivu împotriva Consiliului

pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității, terț Biroul Național al Asiguratorilor Auto privind contestarea actului administrativ și compensarea cheltuielilor de judecată, s-a declarat inadmisibilă.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că, decizia Consiliului pe cauzele nr. 210 din 01.12.2021 cu scrisoarea de însoțire nr. 03/2451 din 13 decembrie 2021 a fost recepționată de avocata intimă la 17 decembrie 21, confirmat pe adresa electronică, fapt atestat la fila dosarului administrativ 283.

Cererea de chemare în judecată a fost depusă la 19 ianuarie 2022, adică, cu omiterea termenului de 30 de zile stabilit de norma art. 209 Codul administrativ.

Astfel, fiind constatat că acțiunea în contencios administrativ a fost depusă cu omiterea termenului stabilit de norma art. 209 alin. (1) Codul administrativ, soluție ce se impune a fi adoptată este cea de declarare a acțiunii ca inadmisibilă în temeiul art. 207 alin. (2) lit. d) Codul administrativ.

La 03 aprilie 2023, avocata Doina Ioana Străisteanu acționând în interesele reclamantei Iana Bețivu a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 21 martie 2023, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel, adoptarea unei noi decizii de anulare a Deciziei Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității din 01 decembrie 2021 cauza nr.210/21.

În motivarea recursului, a susținut că, instanța de apel a interpretat greșit normele de drept aplicabile situației.

În cererea de chemare în judecată s-a indicat despre abuzul sistematic comis de Consiliul pentru Egalitate care refuza examinarea cererilor prealabile și își nega competența în examinarea acestora, contrar pct. 65, în redacția relevantă acestei cauze, din Regulamentul Consiliului aprobat prin Legea nr. 298/2012.

Din dispozitivul deciziei reiese că Consiliul a încălcat prevederile art. 120 alin. (1) lit. h) și art.124 Cod administrativ prin faptul că a indicat intenționat greșită informația despre calea de atac al actului său administrativ.

Consiliul dintotdeauna a negat ilegal că procedura prealabilă este obligatorie pentru contestarea actelor sale administrative, indicând părților pe caz să conteste decizia sa direct în instanța de judecată. O astfel de abordare, vădit ilegală, din partea unei instituții naționale de promovare și apărare a drepturilor omului, subminează încrederea populației și credibilitatea instituției.

Recurenta a menționat că, abia din 05 septembrie 2022 s-a exclus expres procedura prealabilă la contestarea actelor adoptate de Consiliul pentru Egalitate, prin Legea nr. 155 din 15.07.2022.

Astfel, concluziile instanței de apel precum că Bețivu Iana nu trebuia să epuizeze procedura prealabilă anterior depunerii cererii de chemare în judecată, contravine legislației în vigoare.

Instanța de apel a omis faptul că cererea de chemare în judecată a fost depusă în 30 de zile de la recepționarea Deciziei nr 210/21 din 01 decembrie 2021 a Consiliului pentru Egalitate comunicată recurentei la 17 decembrie 2023.

Cerere de chemare în judecată a fost transmisă prin poștă recomandată la data de 17 ianuarie 2023 – în ultima zi a termenului de 30 de zile prevăzut de art. 209 alin. (1) lit. a) și b) din Cod administrativ.

Decizia instanței de apel, este nefondată, nefiind întemeiată pe nici o probă ce ar fi independentă de avocatul persoanei terțe, unica persoană care a făcut reinterprețări a legislației în vigoare astfel încât să rezulte în actul judecătoresc contestat.

Prin prisma normelor de drept național invocate și standardele dreptului internațional de drepturile omului privind respectarea dreptului la proces echitabil, devine evident că instanța a negat accesul la justiție recurentei pentru că nu a depus nici un efort să clarifice relevanța argumentărilor terțului privind inadmisibilitatea procedurii prealabile în cazul dat a recurentei.

Dosarul administrativ prezentat instanței arată fără dubii la încălcarea termenilor de examinare a plângerii – pct. 51 din Regulament și a termenilor de comunicare a actelor de procedură – pct. 49 și pct. 66 din Regulament.

În opinia recurentei, decizia instanței de apel este emisă cu aplicarea eronată normele de drept material, nefiind constatate și elucidate deplin circumstanțele care au importanță pentru soluționarea litigiului în fond.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), a fost modificat cadrul normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție, inclusiv Cartea a III a „Procedura contenciosului administrativ”, Capitolul V „Procedura de recurs” din Codul administrativ, în special ce vizează prevederile cu privire la depunerea cererii de recurs, termenul depunerii, temeiurile recursului și procedura examinării acestuia.

Totuși, art. XI alin. (3) din Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), prevede că recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Aceleași considerente se deduc și din interpretarea art.195 din Codul administrativ în coroborare cu prevederile art.3 alin.(3) din Codul de procedură civilă către stipulează că, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod.

În conjunctura enunțată, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, la examinarea admisibilității recursului, va aplica prevederile Codului administrativ în redacția în vigoare la data declarării recursului.

În conformitate cu art.244 alin.(1) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Conform art. 245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic.

Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul decizia contestată la 21 martie 2023 în ședință publică.

Din materialele dosarului rezultă că, instanța de apel a notificat recurentei dispozitivul deciziei la 29 martie 2023, iar decizia motivată la 26 iunie 2023, prin

intermediul poștei electronice, fapt ce se confirmă prin comunicările anexate la dosar (f.d.138/146).

Astfel, recursul este depus cu respectarea prevederilor art.245 din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023)).

La 26 iulie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților copia recursului, cu înștiințarea despre necesitatea prezentării referinței.

La 08 august 2023, Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității a depus referință, solicitând respingerea recursului, cu menținerea deciziei instanței de apel, pe care o consideră legală și întemeiată.

Examinând temeiurile invocate în recurs în raport cu materialele cauzei, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră recursul inadmisibil, din următoarele motive.

În conformitate cu art.246 alin.(1) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023)), Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs.

Dacă este inadmisibil, recursul se declară ca atare printr-o încheiere, iar în acord cu alin.(2) din art.246 din Codul administrativ, recursul se declară inadmisibil în special în cazurile enumerate la literele a)-f).

Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, nu se limitează doar la temeiurile menționate ci urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că sintagma „în special” denotă caracterul neexhaustiv al temeiurilor de inadmisibilitate și în același timp oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă și care pe cale de consecință nu pot însuși un eventual succes rezultat din examinarea cererii în completul de 5 judecători.

În această ordine de idei, completul de judecată remarcă că, Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevelopativ al recursului dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile Curții de apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare ex officio a erorilor de drept.

Completul de judecată notează că, pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus.

Acest argument rezultă și din particularitățile de formă ale reglementării recursului în Codul administrativ și anume din sintagma „motivarea recursului” de la art.245 alin.(2) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023)).

În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

De asemenea, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a

instanței judecătorești supreme care constă, în special în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ.

Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut.

Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct.38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct.230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct.85).

Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct.45).

Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (cauza Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p.141,§39). 7 La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6§1 (cauza Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, §31, Seria A, nr.212-A).

În condițiile în care decizia contestată a fost recepționată la 17 decembrie 2022, ultima zi pentru depunerea cererii de chemare în judecată era 16 ianuarie 2023. Astfel, Curtea de Apel Chișinău corect a declarat acțiunea lui Bețivu Iana ca fiind inadmisibilă.

În circumstanțele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibil recursul depus de avocata Doina Ioana Străisteanu în interesele recurenteii Iana Bețivu.

În conformitate cu art. 230 și art. 246 din Codul administrativ, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Recursul depus de către avocata Doina Ioana Străisteanu în interesele recurenteii Iana Bețivu, se declară inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc